

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

55-1

BRNO 2014

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 55
Volume 55

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttikay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Hedvika Břínková, Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková,
Olga Lečbychová, Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík,
Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Azu design s.r.o.

Software
Software

Adobe InDesign CS6

Fotografie na obálce
Cover Photography

Hostěradice, okr. Znojmo. Sestava nádob s kremací ze žárového hrobu
kultury zvoncovitých pohárů. (viz obr. 10 na str. 59)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2014
Náklad 400 ks

Časopis je uveden na Seznamu neimpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2014 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Literatura

Daňhel, M. 2014: Archeologické lokality a nálezy na katastru Úsova. *Střední Morava* 37, 49–69.

Nerudová, Z. 2012: Paleolitické osídlení okresu Šumperk. *Acta Musei Moraviae, sci. soc.* 97 (2), 109–207.

Resumé

Five patinated Paleolithic artefacts were found during the rescue excavation of an Aeneolithic hillfort at Stavenice.

STŘELICE (K. Ú. STŘELICE U JEVIŠOVIC, OKR. ZNOJMO)

Hradisko Starý zámek. Střední paleolit. Ojedinelý nález. Revize fondu.

Při zpracovávání souboru kamenné štípané industrie z eneolitického hradiska Starý Zámek ze sbírky J. Palliardiho, deponované ve sbírkách Moravského zemského muzea v Brně, byl identifikován nástroj s patinovaným povrchem, který se odlišuje od zbývajících kolekcí štípaných artefaktů eneolitického stáří. Na odlišnost tohoto artefaktu od zbytku souboru upozornil již J. Skutil (1941, 111), který ho určil jako paleolitický hrot.

Pravěké hradisko se nachází na ostrožně Starý Zámek nad levým břehem řeky Jevišovky v nadmořské výšce cca 360 metrů, vykazuje rozměry 100×30 m a je přístupné pouze od severovýchodu. Do literatury ho uvedl Jaroslav Palliardí, který zde získal první nálezy v roce 1887. V roce 1909 tu zahájil archeologický výzkum, v kterém pokračoval 1912 až 1915 ve spolupráci s Františkem Vildomcem. V současné době je lokalita zalesněna. V odborné literatuře je hradisko známé pod označením Starý Zámek u Jevišovic (srov. Červinka 1896, 50; Čižmář 2004, 136–138). Po smrti J. Palliardiho získalo jeho archeologickou sbírku z velké části Moravské zemské muzeum v Brně, kde je zaspána pod přírůstkovým číslem Pa 16 a 17/24.

Plochý artefakt o délce 84,5 mm a hmotnosti 66,16 g je z jedné strany po celé ploše silně patinovaný, přičemž patina se na řadě míst vydroluje a z těchto depresí je zřejmé, že síla patiny dosahuje až 1 mm. Druhá strana artefaktu je takto intenzivně patinovaná včetně vydrolenin zhruba z poloviny. Zbývajících část této strany je potažena jen bílým „závojem“, přes který prosvítá hnědě zbarvená silicitová hmota. Její barvu lze nejspíš označit jako středně hnědou (Munsell: moderate brown 5YR 4/4). V silicitové hmotě je rozptýlena jednak velmi jemná krupicovitá bílá hmota, jednak úlomky větších (do 1 mm) blíže ne-

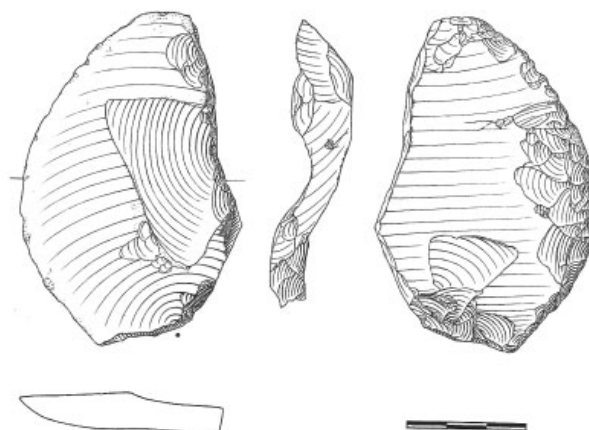
určitelných fosilií. Některé z těchto fosilií jsou lemovány červeným železitým pigmentem, pigment je občas rozptýlen přímo v silicitové hmotě. Nápadný je dále výskyt 2,5×1,0 cm velkého, ostře ohraničeného petrosilexu, jenž má barvu světlé kávy (Munsell: pale yellowish brown 10YR 6/2).

Při hledání provenience této suroviny je třeba konstatovat, že její znaky při pozorování ve vodní imerzi pod stereomikroskopem nejsou jednoznačné. Přítomnost červeného pigmentu a ostře ohraničený světle hnědý petrosilex jsou charakteristickými rysy pro silicity krakovsko-čensterochovské jury, na druhé straně krupicovitě zakalení bývá pozorováno u čokoládového silicitu ze severního okolí Svatokřížských hor (Přichystal 2009, 97). Každopádně surovina ukazuje směrem na SV do Polska a neodpovídá ani občas se vyskytujícímu hnědému silicitům typu Opole-Groszowice v glacienních sedimentech, které vzácně známe z těchto uloženin až na Ostravsku.

Tloušťka patiny, která vede až k jejímu systematickému vydrolování, nasvědčuje pro vyšší stáří než mladopaleolitické. Přítomnost polské suroviny už ve středním paleolitu na Moravě se zdá být překvapivá, na druhé straně Valoch (1987, 264) uvádí z jeskyně Kůlna v Moravském krasu jak z vrstev micoquienu tak i taubachienu vedle šedého morénového pazourku též kolem 2 % „hnědého pazourku“, jehož původ se rovněž předpokládá v okolí Krakova.

Z typologického hlediska je artefakt možné klasifikovat jako drásadlo se ztenčeným negativem, které bylo vyrobeno na úštěpu (obr. 10). Retuš je stupňovitá, hrana obloukovitě vypouklá. Protilehlá hrana nese úpravu úderem vedeným z distálního konce nástroje. Nástroj lze klasifikovat jako středopaleolitický.

*Lubomír Šebela, Antonín Přichystal,
Petr Škrdla, Alena Humpolová*

Obr. 10. Střelice. Středopaleolitický artefakt.
Fig. 10. Střelice. The Middle Paleolithic artifact.

Literatura

Červinka, I. L. 1896: *Pravěká hradiska na Moravě*. Kroměříž.: tiskem a nákladem národní knihtiskárny Jindřicha Slováka.

Čižmář, M. 2004: *Encyklopedie hradišť na Moravě a ve Slezsku. S leteckými záběry hradišť Miroslava Bálky*. Praha: Libri.

Přichystal, A. 2009: *Kamenné suroviny v pravěku východní části střední Evropy*. Brno: Masarykova univerzita v Brně.

Skutil, J. 1941: Paleolitické nálezy z mladších předhistorických prostředí moravských. *Časopis Vlasteneckého musejního spolku olomouckého* 54, 111–112.

Valoch, K. 1987: Raw materials used in the Moravian Middle and Upper Palaeolithic. In: K. T. Biró (ed.): *Proceedings of the International conference on prehistoric flint mining and lithic raw material identification in the Carpathian Basin. Budapest – Sümeg 1986*. Budapest: Magyar Nemzeti Múzeum, 263–268.

Resumé

An isolated Middle Paleolithic side scraper with thinned back (Fig. 10) was identified within the Pal-liardi's Aeneolithic material from the Starý zámek u Jevišovic hillfort. The artifact was produced of Krakow-Czestochova Jurassic flint.

TUČÍN (OKR. PŘEROV)

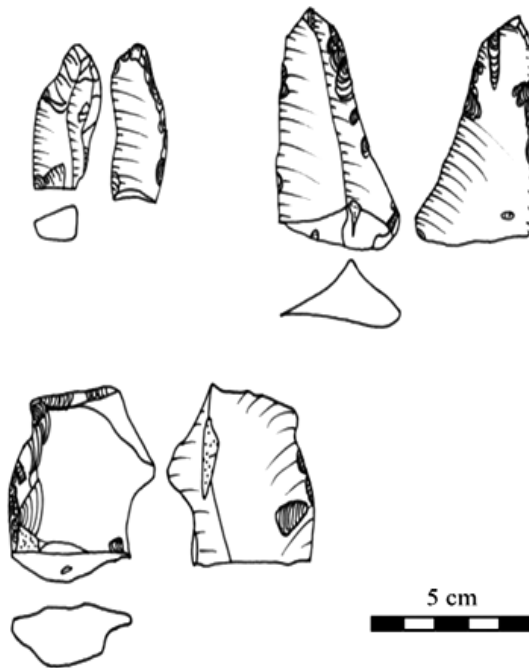
„Výhon“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

V rámci systematického průzkumu mikroregionu Tučinského potoka byl v letech 2012–2014 prováděn povrchový sběr v trati „Výhon“ na mírném svahu klesajícím směrem severním od původně výrazného travertinového návrší, jehož středová partie byla v letech 1922–1979 postupně odtěžena jámovým lomem. Travertinová kupa byla poprvé zachycena na mapě I. vojenského (josefského) mapování Moravy z 2. poloviny 18. století. Zde je vyobrazena jako nápadné kruhové návrší při severovýchodním okraji obce (Dlouhá 2013, 15).

První paleontologické nálezy jsou zmiňovány již v Záhorské kronice (Příkryl 1908, 24). V roce 1956 proběhl v Tučíně geologický průzkum, kdy se kromě stratigrafických poznatků podařilo získat rozsáhlý soubor malakofauny z doby usazování travertinu v interglaciálu. Staršími průzkumy byla také získána

chladnomilná obratlovčí fauna, např. fosilní pozůstatek chrupu pratura nebo výlitek mozkovny lišky lední. Dle geologů zde probíhala sedimentace travertinu ve dvou časových etapách při teplotě 20–25 °C v nehluboké vodě. Tvorba travertinu spadá zřejmě na konec mindelské doby ledové (Ložek, Tyráček 1957).

Trať „Výhon“ je situována severně od intravilánu obce přibližně 150 m od okraje travertinového lomu. Nadmořské výška lokality se pohybuje mezi 250–260 m. Geografická souřadnice lokality je 49°27.426'N, 17°30.647'E (WGS-84). Jde o mimořádně exponovanou polohu na hraně Kelečské pahorkatiny, ze které se naskýtá panoramatický pohled směrem severozápadním do Bečevské brány. Při opakovaném povrchovém sběru bylo nalezeno 6 artefaktů kamenné štípané industrie paleolitického stáří. Po technologické stránce jsou v malé kolekci zastoupeny kromě jedné čepelky s boční retuší pouze úštěpy (obr. 11). Jeden úštěp byl opatřen místní retuší. Ze surovinového hlediska převládá patinovaný silicit glacienních sedimentů. Ve dvou případech byly artefakty vyrobeny z radiolaritu.

Obr. 11. Tučín. Výběr štípané kamenné industrie. Kreslila: K. Dlouhá.

Fig. 11. Tučín. A selection of chipped stone industry. Drawn by K. Dlouhá.

„Pod želatovickou cestou“. Mladý paleolit. Ojedinelý nález. Povrchový průzkum.

Lokalita v trati „Pod želatovickou cestou“ se nachází poblíž západního okraje intravilánu obce Tučín, směrem severním od stávající komunikace ve-